

# A belső mozi mindig pörög

Születésnapod táján új regénnyel jelentkezel, amelynek címe a sokatmondó *A mélygarázs*, és az Európa Kiadó újdonságaként jelenik meg. Egy történet háromszor, három szemszögből: a szerető, a férfi és a feleség szerint. Ennek ellenére egyáltalán nem a szerelmi háromszög a lényeg. Hősöd, a férfi eljutott életének abba a szakaszába, amikor számot vet életével. Veled öregszenek a hőseid?

Inkább úgy mondanám, hogy vannak hőseim, akik velem öregszenek, s persze vannak, akik nem, akik jóval fiatalabbak vagy épp jóval öregebbek. De *A mélygarázs* hőse életkorban valóban közel hozzám, akár egyidősek is lehetnének. Nyilván az ember a saját korosztályát elég jól ismeri, ezért aztán biztonságosan mozog közöttük. Ugyanakkor fontos azt is tudni, hogy minden irodalmi műnek érintenie kell az emberi lét alapvetéseit. Ilyen módon valahol mindegy, milyen korosztályról van szó. Öreg bácsik vagy nénik, vagy épp fiatalok, tulajdonképpen, ha hozzá tudnak szólni a bennünk zajló aktuális történethez, akkor nem érezzük a korkülönbséget. Sokszor vettem észre magamon, ha egy könyv nem kifejezetten hangsúlyozza a szereplők életkorát, akkor jószerevével meg sem tudnám mondani, hogy a főhős hány éves.

Visszatérve a címre: mély, amilyen mélyponton leledzik a főhős. A főhős, akinek nincs neve, ami ezúttal is az általánost, a nem egyedit jelenti. Magatartásformát, társadalmi szerepet jelöl elsősorban. A garázs pedig parkoló, átmeneti megálló. Az a pillanat, amikor elgondolkozhatasz, hogy merre tovább.

A főhősöm többször visszatér a metaforikus vagy épp szimbolikus

világértelmezésekre, hogy mennyire utálja, ugyanakkor mégis belefut egyszer, hogy a mélygarázs létet afféle élethasonlatként írja le. Amúgy a mélygarázs számomra inkább a műviséget, az egyformaságot, a jellegtelenséget jelenti. A mélygarázsban valójában nem gondolkodunk, hanem fulladozunk, bolyongunk, hogy megtaláljuk az autónkat, s szívünk szerint a lehető leggyorsabban kimenekülnénk. Sajnos, persze, kint sem sokkal különb. Mert lényegét tekintve mindannyian a saját vermünkbe vagyunk zárva. Kicsit erről szól a férfi főhős szövege. Azokról a biológiai és társadalmi meghatározottságokról, amelyek ellehetetlenítik a szabad akaratot.

Ha jól értem, az ember életútjának második harmadában elgondolkodik, hogy mennyire volt vagy nem volt szabad a döntéseiben és választásaiban.

Szerintem az ember ezen mindig gondolkodik, talán amikor fiatalabb, van benne még reménység, hogy a kötelezőségeket majd valamikor felül tudja írni, és eljut a szabad, önálló döntések birodalmába. Egy bizonyos életkor fölött pontosan tudjuk, hogy nem menekülünk a társadalmi meghatározottságok elől, ha véletlen ki akarnánk szállni, az egész rendszer rögvest az ellenségünkké válik, s vagy visszakényszerít a keretrendszerbe, vagy megvon tőled minden szolgáltatást, és tulajdonképpen kivégez. A posztindusztriális kapitalizmus minden percünket és minden sejtünket fogva tartja. A leuralásnak olyan magas fokán van, amire a legsötétebb diktatúrák soha nem tudtak eljutni.

Műveidben szeretni valóan sok a humor, a játékoság, amely a tra-



gikummal is megfér. Itt, ebben a regényben inkább keserűséget és dühöt érzek.

Szerintem ebben is van – nem is kevés – humor. A férfi főhős sokszor paranoid gondolatfutamai azért elég viccesek, legalábbis én sokat nevettem rajta, amikor írtam, még akkor is, ha minden gondolatkonstrukcióban érezni több-kevesebb igazságot is. A düh, főleg ebben a középső monológban, persze, hogy megvan, hiszen ez egy vádirat, ha nem volna benne indulati erő, megdöglene a szöveg. Amúgy meg van három szereplőm, akik számot vetnek a sorokkal, más és más hangvételben, számot vetnek a jóval és a rosszal, s persze úgy érzik, már nem tudnak korigálni, mert a korrekcióra nem maradt elég idő. Hát ez tényleg nem annyira vicces. S kicsit a világhoz való érzelmi viszonyulásuk is deficites. Ez sem annyira vicces. De ha valaki végigmegy velük a mélygarázson, úgy hiszem, több esélye lesz, hogy a saját sorsában elérjen a napsütötte sávhoz.

**Monológok egy kapcsolatról. Ha a saját korosztályod életét írod, még koránt sincs vége. Szerinted folytatható?**

Ameddig élünk, addig minden folyik tovább. Nem leszünk bölcsebbek, hiába korosodunk. Inkább azt tapasztalom, a rossz tulajdonságaink erősödnek fel és az élettel szembeni elégedetlenség, sokszor a rosszindulat. És sajnos ezzel egy ritmusban csökken az eleven figyelem és megjelenik az ideologikum, a morális felsőbbrendűség, amitől én például irtózom. Amúgy nem valószínű, hogy egy újabb regényben ehhez a korosztályhoz nyúlnék, bár sosem lehet tudni. Nincsenek bennem eleve elhatározások. Ezen a téren csak részben vagyunk döntéshelyzetben. A megragadni kívánt világ némiképp meghatározza, mi és ki kerül bele a szövegbe. S persze igazi hőseink, hogy az Európa Kiadó zenekar dalát idézzem, csak azok lesznek, akiket a saját szívünkben keverünk ki.

**Ha megengeded, visszatérek egy előző kötetedre, amely 2009-**

ben jelent meg, és a legpontosabban rajzolja ki érdeklődési területedet, szebben fogalmazva a vonzásokat és választásokat. Az első ciklus a családról szól, a második az irodalomról, személyes, bensőséges és lelkesítő megközelítésben. A másik két ciklus az utazásokról és az időről mesél. Szenvedélyes vallomás az *Egy-máshoz tartozók*. Folytatod?

Folyamatosan írok esszéket. Gyakorta az utazásaimról vagy ahhoz kapcsolódóan. Szeretem ezeket írni, mert önkéntelen megváltozik a szemléleti pozíció, s kicsit átláthatok a saját korlátaimon. Némiképp másképp látszik, mást mutat magából a világ, s benne Magyarország, ha egy messzi szegletből nézünk rá. Néha ijesztő is észlelni az itthoni zárt és provinciális gondolkodást. Magyarország soha nem tudott ilyen keveset a világról, s ebbe beleértem a Budapesttől egy-két óra járásra lévő elszegényedett falvakat, megyéket. Amúgy *A mélygarázs* alapvetően épít ezekre a tapasztalatokra. De visszatérve a kérdésedhez, szeretnék majd ezekből összeállítani egy könyvet. Csak néhány szöveg hiányzik még. Nem akarom kihagyni Lengyelországot, ahová mint drámaíró szinte hazajárok, s Oroszországot, amely országhoz és kultúrához a magyaron túl a legtöbb közöm van.

**Vers és próza, képzőművészet és színház – sokoldalú művész vagy. Mikor unatkozol?**

Az nagy baj, ha egy író unatkozik. A belső mozi mindig pörög. Az írás nagy része látszólag semmittevés. Nézel megad elé, és pörgeted bent a képeket, mondatokat. E nélkül a koncentrált gondolkodás nélkül nincs műalkotás. Ha valaki erről lemond, s inkább arra figyel, hogy a mű mint piaci tárgy hogyan működik, borítékolni lehet a kudarcot. Persze, a koncentrált gondolkodás előfeltétele, de nem biztosítéka a műnek. Ezért aztán az író minden reggel úgy kel fel, hogy csupán a lehetőség van benne, s hogy ezzel a lehetőséggel élni tud-e, nem pusztán rajta múlik.

